

İçimizdeki çetin mürşid: Vicdan!

Ferhat Bey: “Mesnevî-i Nuriye’de Zühre bahsinin 1. Notası’nda geçen şöyle bir cümle var: ‘Senin lâtifelerin içinde öyle bir lâtife var ki, ebedden ve Ebedî Zattan başkasına razı olamaz. ...O şey ise, senin duygularının ve lâtifelerinin sultanıdır. Fâtır-ı Hakîmin emrine mutî olan o sultanına itaat et, kurtul.’ Burada bahsedilen lâtifemiz hangisidir?”

Bediüzzaman mürşidi içimize yerleştiriyor. Veya içimizdeki mürşidi bulup çıkarıyor, bizi ona uymaya dâvet ediyor. Bahsettiğiniz yerde ve Lem’alar’da diyor ki: “Sen kendi mahiyetine bak ki: Senin lâtifelerin içinde öyle bir lâtife var ki, ebedden ve Ebedî Zattan başkasına razı olamaz. Ondan başkasına teveccüh edemiyor. Mâsivâsına tenezzül etmez. Bütün dünyayı ona versen, o fitrî ihtiyacı tatmin edemez. O şey ise, senin duygularının ve lâtifelerinin sultanıdır. Fâtır-ı Hakîm’in emrine mutî olan o sultanına itaat et, kurtul.” 1

İçimizdeki lâtifelerimizin sultanı olan ve Allah’tan başkasına razı olmayan mürşidimiz, vicdanımızdır. Bize rehber olur, yol gösterir, bizi sorgular, bizi yargılar, bizi denetler, bizi ölüm gelmeden önce ölüme hazırlar, mahşere gitmeden önce mahşere hazırlar. Sorgusu, suali, yargılaması çetindir. Hele bir yanlış yapmayalım; bize koca dünyayı dar eder, geniş âlemi başımıza yıkar.

Bediüzzaman’a göre bu lâtife, diğer duyguların sultanıdır ve Cenâb-ı Hakk’ın emrine itaatkârdır. Ruhumuzu sessizce dinlediğimizde bu lâtifeyi sezmekte zorlanmayız. İnsan ruhunun saygıdeğer olduğunu, yaptığı şeyi doğru bilerek yaptığını, yanlış adım attığını anladığı anda kendisini acımasızca sorguladığını ve yargıladığını hepimiz biliriz. Halkın gözünden ve yargısından kaçmayı başarsak bile, ruhumuzu derinliğine kavrayan vicdanımızın verdiği kınama cezasından ve vicdan azabından kurtulmamız asla mümkün olmaz. İnsanoğlu olarak biz ne kadar dalâlet içinde olursak olalım, içimizdeki “vicdan” dediğimiz “öz” Hakk’a doğrudur.

Vicdan denilen fitrî bilincin gayb ve şehadet âlemlerinin kavşağı ve birleşme noktası olduğunu vurgulayan Bediüzzaman, yalan söylemeyen fitratın ve vicdanın Tevhid inancına delil olduğunu kaydediyor.² Bediüzzaman’a göre fitrat ve vicdanda iki

zarurî hakikat olarak istinat ve istimdat noktaları vardır ki, bu iki nokta olmazsa insan ruhu en süfli ve en berbat bir mahlûk olur. Acınacak bir zavallı durumuna düşer. Akıl gaflete girip Allah'ı unutsa dahi, vicdan Yaraticısını unutmaz. Daima O'nu görür, O'nu düşünür, O'na yönelir. İlham vicdanı daima aydınlatır; meyil, arzu, iştihak ve aşk-ı İlâhî vicdanı daima Allah'ı bilmeye ve bulmaya sevk eder. Fıtrattaki bu cezbe, sürekli cazibedar bir hakikatin cezbiyle meydana gelir.

Bediüzzaman'a göre, istinat ve istimdat noktaları her vicdanda iki pencere hükmündedir ki, Cenâb-ı Allah marifetini beşer kalbine bu iki noktadan daima tecelli ettiriyor. Akıl gözünü kapasa dahi, vicdanın gözü daima açıktır. 3

Bediüzzaman, kalbin iman mahalli olduğunu, Allah'ı en evvel arayan, isteyen ve Allah'ın varlığını bütün delilleriyle ilân edenin kalp ile vicdan olduğunu ifade ediyor. Bediüzzaman'a göre kalb, hayatın zorlu yüklerinin altında ezildikçe, en büyük bir acze maruz kaldığını hisseder ve derhal bir istinat noktası arar. Keza kalp bitip tükenmeyen emellerini gerçekleştirmek için çareler ararken, bir istimdat noktasından medet ister. Bu noktalar ise, iman ile elde edilir. Öyleyse kalbin işitme ve görme gibi zahirî duygulara göre öncelik hakkı vardır.4

Bediüzzaman'a göre kalpten maksat sol göğsümüzde çam kozalağı gibi duran et parçası değildir. Kalp bir lâtife-i Rabbaniyedir ki, doğru hissiyatı vicdana akar, tefekkürü dimağda yankılanır. Vicdanın da içinde bulunduğu kalbin insan maneviyatına yaptığı hizmet, et parçasından ibaret olan maddî kalbin cisme yaptığı hizmet gibidir. Nasıl ki, maddî kalp, bütün bedene hayat kaynağını neşreden hayat makinesi hükmündedir ki, maddî hayat onun işlemesiyle ayakta durur. Sekteye uğradığında hayat da sekteye uğrar. Aynen bunun gibi, içine vicdanın taht kurup oturduğu manevî kalp de, amellerin, emellerin ve maneviyatın bütününü hakikî bir hayat nuru ile canlandırır ve ışıklandırır. Kalpten iman nurunun sönmesiyle ise, kalbin mahiyeti hareketsiz bir ölü gibi cansız bir heykelden ibaret kalır.

Dipnotlar:

1- Mesnevî-i Nuriye, s. 128; Lem'alar, s. 118.

2- Mesnevî-i Nuriye, s. 208.

3- Mesnevî-i Nuriye, s. 214, 215.

4- İşaratü'l-İ'caz, s. 78.

5- İşaratü'l-İ'caz, s. 78.